

POL STOLETJA KORISTNEGA SODELOVANJA Z MEDNARODNO KOMISIJO ZA REŠEVANJE V GORAH (IKAR)

Half a Century of Fruitful Cooperation with the International Commission for Alpine Rescue (ICAR)

Pavle Šegula*

UDK 614.88:796.52

Povzetek

IKAR je nastala z namenom poenotenja reševanja v evropskem alpskem prostoru ter da se z boljšo opremo in postopki zagotovi večja učinkovitost. V prvem delu prispevka se bomo seznanili z nastajanjem IKAR, ustanovitelji, rednimi in izrednimi člani, delitvijo dela po komisijah in nekaterimi dosežki, ki so pripomogli k izboljšanju gorskega reševanja v vseh delih sveta. V drugem delu bo predstavljen dolgoletni obstoj slovenske Gorske reševalne službe (GRS), ki je v IKAR do leta 1991 zastopala gorske reševalne službe republik nekdanje Jugoslavije, sodelovala pri dejavnostih IKAR ter pripravila več srečanj tudi na naših tleh. Predstavili bomo nekatere vidnejše uspehe, ki smo jih dosegli s članstvom v IKAR in potrjujejo obojestransko koristnost sodelovanja.

Abstract

ICAR was established to unify rescue activities in the European Alps and to provide greater efficiency of rescue organisations by means of better equipment and rescue procedures. The first part of this article describes the formation of ICAR, its founders, ordinary and extraordinary members, the creation of its working commissions and some of its achievements, which have contributed to improved mountain rescue services throughout the world. The second part presents the long tradition of the Slovene Mountain Rescue Service (GRS) which represented the mountain rescue services of the former Yugoslav republics in ICAR till 1991. It participated actively in the work of ICAR and organised some of its meetings as well. Some noticeable results of GRS's cooperation with ICAR, which proves the mutual profitability of such collaboration, are presented.

Nastanek, naloge in delo IKAR

Ustanovitev IKAR

Gorske reševalne službe evropskih alpskih dežel so bile ustanovljene v zadnjem četrtletju 19. in prvih 25 letih 20. stoletja. Delovale so vsaka po svojih zmožnostih in potrebah, si po potrebi pomagale in izvedle tudi nekaj odmevnih skupnih akcij, urejenega rednega in organiziranega sodelovanja pa ni bilo.

Med drugo svetovno vojno je bilo nekaj vodilnih avstrijskih in nemških reševalcev vpoklicanih v vojaško sanitetno šolo St. Johann na Tirolskem, kjer so razvili številne nove pripomočke in postopke za potrebe gorskih enot nemške vojske, uporabnih za reševanje v gorah. Novosti, ki so bistveno izboljšale in olajšale reševanje, so po vojni najprej predstavili zastopnikom planinskih organizacij, reševalcem in zdravnikom gorskih reševalnih služb alpskih držav: Avstrije, Francije, Italije z južno Tirolsko, Nemčije in Švice ter predstavnikom francoske in švicarske vojske.

V ta namen so se med 28. avgustom in 3. septembrom 1948 sestali v pogorju Wilder Kaiser in v Oetzalskih Alpah na Tirolskem, predstavili nove naprave, jih temeljito preizkusili in razpravljali o tehničnih in organizacijskih problemih. Med drugim se se tudi dogovorili, da bodo ustanovili delovno skupnost za usklajevanje gorskega reševanja v Alpah. To srečanje velja zato za začetek obstoja in usklajenega sodelovanja gorskih reševalnih služb evropskih alpskih dežel. Organizacija, ki pravno sploh še ni obstajala, je že leta 1951 dobila tudi svoje sedanje ime: Mednarodna komisija za reševanje v gorah ali kratko IKAR.

Nosilci zamisli so čas do leta 1955 izkoristili za predstavitev novosti v Avstriji, Franciji, Italiji, na južnem Tirolskem, v Jugoslaviji, Nemčiji in Švici. Novosti so bile povsod sprejete z naklonjenostjo. Mednarodna zveza planinskih organizacij - Union Internationale des Associations d'Alpinisme (UIAA)

* Suška 34, Škofja Loka

si je kot krovna organizacija gornikov vsega sveta želela, da bi povezovala tudi gorske reševalce in si zelo prizadevala, da se stvari dokončno tudi formalno uredijo. Pozneje, po ustanovitvi in takojšnji osamosvojitvi IKAR, se je z njo pogajala do leta 1967, da bi se ta kot samostojna komisija priključila UIAA.

Po predhodnem srečanju ustanoviteljev med generalno skupščino UIAA, 15. maja 1955 v Münchnu, na katerem je Jugoslavijo zastopal dr. Miha Potočnik, načelnik Komisije za GRS pri Planinski zvezi Slovenije (KGRS pri PZS), je bila 29. in 30. septembra 1955 na južnem Tirolskem (Bozen, Italija) ustanovna skupščina IKAR. Udeležili so se je ustanovni člani:

- **Avstrija:** Wastl Mariner - Österreichischer Alpenverein (OEAV) in dr. Gerhard Flora - Österreichischer Bergrettungsdienst (ÖBRD)
- **južna Tirolska:** dr. Gert Mayer - Bergrettung Alpenverein Südtirol (AVS)
- **Jugoslavija:** dr. Miha Potočnik in dr. Andrej Robič - Gorska reševalna služba pri Planinski zvezi Slovenije (GRS pri PZS)
- **Francija:** Gilbert Robino - Fédération Française de la Montagne (FFM), Club Alpin Français (CAF)
- **Nemčija:** Wiggerl Gramminger, Karl Frantz in dr. Fritz Rometsch - Bayerische Bergwacht ter Oskar Kramer - Deutscher Alpenverein (DAV)
- **Švica:** dr. Rudolf Campell in dr. Edmond Brandt - Schweizer Alpen Club (SAC).
- **Italijanski:** Club Alpino Italiano iz protesta zaradi posebnega vabila predstavniku južne Tirolske ni sodeloval

Predsednik je postal dr. Rudolf Campell iz Švice, ki je ob prevzemu dolžnosti povedal, da so se predstavniki gorskih služb držav ustanoviteljic zbrali z namenom, da ustanovijo združenje, ki bo reševalo probleme ter poenotilo in

izboljšalo gorsko reševanje v evropskem alpskem prostoru. IKAR ni del UIAA. Organizirala se bo sama, kot samostojna organizacija pa ohranila povezavo z UIAA, ne da bi bila slednji podrejena.

Ustanovljene so bile podkomisije, izdelan program dela, razpravljalo se je o tehniki reševanja in medicinskih vprašanjih.

IKAR deluje od prvega srečanja naprej redno, brez prekinitev; z leti se je organizacija še okrepila in razširila in septembra 1998 štela 28 rednih in osem izrednih članic.

Redni člani so: *Andora*: Federació Andorrana de Montanyisme; *Avstrija*: Österreichischer Alpenverein, Österreichischer Bergrettungsdienst, ÖAMTC - Christophorus Flugrettung; *Bolgarija*: bolgarski Rdeči križ - Gorska reševalna služba; *Češka republika*: Horská služba česke Republiki; *Hrvaška*: Hrvatski planinarski savez; *Irska*: Irish Mountain Rescue Association; *Italija*: Club Alpino Italiano, Alpenverein Süd Tirol; *Francija*: Fédération Française de la Montagne et l'Escalade (FFME), Groupe Secours en Montagne (GMS); *Kanada*: National Search and Rescue Secretariat; *Liechtenstein*: Liechtensteinische Bergrettung, *Nemčija*: Deutscher Alpenverein (DAV), Bayerischer Rotes Kreuz - Bergwacht; *Norveška*: Norges Rode Kors; *Poljska*: Górskie ochotnicze pogotowie ratunkowe; *Romunija*: Asociata Nationala a Salvatorilor; *Rusija*: Association of Rescue Units - Russian Rescue Corps; *Slovaška republika*: Horská Služba na Slovensku; *Slovenija*: Gorska reševalna služba Slovenije (GRSS); *Španija*: Federación Española Deportes en Montaña y Escalada; *Švica*: Schweizer Alpen Club, Schweizerische Rettungsflugwacht (REGA); *Velika Britanija*: Mountain Rescue Council, Mountain Rescue Committee of Scotland; *Združene države Amerike*: NASAR (National Association for Search and Rescue).

Izredni člani IKAR pa so: *Avstrija*: Mednarodno združenje gorskih vodnikov (Internationale Vereinigung der Bergführerverbände); *Francija*: Association Nationale pour l'étude de la neige et des avalanches (ANENA); *Grčija*: Fédération hellénique des Clubs d'Alpinisme; *Italija*: Associazione interregionale neve e valanghe (AINEVA), Fondation Internationale Vanni Eigenmann; *Norveška*: Norges Geotekniske Institut; *Švica*: Eidgenössisches Institut für Schnee- und Lawinenforschung (EISL/IFENA) in Zentrale Gebirgskampfschule (ZGKS).

Organiziranost dela in dejavnosti IKAR

IKAR se je v petdeset letih dela uveljavila kot obetavno strokovno združenje, ki povezuje prostovoljne in poklicne, civilne in druge organizacije, če želijo postati članice in izpolnjujejo pogoje za sprejem.

Sprva je bila zamišljena ustanovitev podkomisij za: 1. razvoj reševalne opreme in metod reševanja, 2. zdravniško pomoč ponesrečenim v gorah, 3. reševanje iz plazov in lavinske pse, 4. letalsko reševanje, 5. zveze in obveščanje o nesrečah, 6. vzgojo in učne pripomočke. Poskrbljeno naj bi bilo še za: 7. rešitev problemov glede stroškov reševanja in 8. za mednarodne stike.

Podkomisije so sčasoma ob rastočem številu članov in ob čedalje zahtevnejših nalogah prerasle v komisije. Nekatere od njih delujejo z nezmanjšano pobudo še danes.

Letalska komisija je zaživela šele leta 1965, ko jo je prevzel direktor Švicarske letalske reševalne službe - Schweizer Rettungsflugwacht (REGA) častni doktor Fritz Bühler. Potem je reševanje s helikopterjem bliskovito postalo

vsakdanja praksa, možnosti najdbe in preživetja ponesrečenih pa so se bistveno zvečale.

Samostojne komisije za zveze ni nikoli bilo. Predpisi in veljavni sistemi v posameznih državah niso dopuščali niti poenotenja frekvenc, še manj sistemov, k sreči pa se v zadnjem času povsod odpirajo nove, doslej neslutene možnosti, npr. zveze prek satelitov in vključevanje v državne organizacije za zaščito in reševanje. Aktiven gorski reševalec brez lastne žepne radijske postaje je zdaj že redkost.

Trenutno potekajo dela za vključitev na medmrežje, od česar si IKAR veliko obeta na področju vzgoje, seznanjanja z aktualnimi nalogami in podružbljanjem dela organizacije nasploh.

Problematika vzgoje (6) se obravnava skupno z opremo in tehniko reševanja, zahtevnejše mednarodne stike po potrebi vzpostavlja predsednik oziroma predsedstvo IKAR.

V deželah IKAR in delno neposredno v okviru podkomisij je bila izdana vrsta knjig na temo tehnike reševanja, reševanja iz plazov, priročnikov, zbornikov srečanj zdravnikov GRS. Posneti so bili filmi in videokasete in pripravljene še drugi pripomočki za vzgojo in samovzgojo za reševalce in gornike, kar ima tudi velik preventivni učinek.

Uvedena je bila vrsta naprav: eno- in večdelna nosila, reševalni čoln, kanadke, vrtljiva vponka, vitli za jeklenice in sodobne plezalne vrvi, želve, specialne visokozmogljive vponke, žičnice za prevoz ponesrečencev in pripomočki za reševanje z žičnic, drog za reševanje z dreves in drugih, ki so izboljšale reševanje in omogočile reševanje žrtev sodobnih športov v gorah (soteskanje, letenje z zmaji, jadrnanje s padali, gorsko kolesarjenje). Razvite so bile metode za posege ob večjih naravnih in drugih - zlasti letalskih nesrečah.

Vsi dosežki so od vsega začetka na voljo članicam IKAR in vsem, ki jih želijo uporabljati ali bi z njimi želeli povečati svojo učinkovitost.

IKAR po potrebi organizira strokovna srečanja: tečaje, seminarje, konference in posvete, ki pogosto potekajo med rednimi letnimi skupščinami. Sodeluje tudi na prireditvah sorodnih organizacij. S temi srečanji se spodbujajo raziskave, iskanje novih možnosti in uvajanje novosti, stalna izmenjava izkušenj, kakovostno preprečevanje nesreč, preverjanje postopkov in ocenjevanje dosežkov.

Tako so reševalci v petdesetih letih dobili za pomočnika lavinskega psa, čigar sposobnosti za iskanje pogrešanih so dobrodošle tudi pri iskanju pogrešanih poleti.

V plodnem sodelovanju s Fondation Internationale Vanni Eismann (FIVE) so dolga desetletja nastajali novi pripomočki za iskanje zasutih v plazov - lavinske žolne. Dobili smo odsevník in iskalnik Recco, lavinski balon, enotno evropsko lestvico nevarnosti plazov, uvedeni so bili novi načini za opozarjanje pred nevarnostjo plazov.

Medicina se pri gorskih reševalcih od nekdaj piše z veliko začetnico. Prvi predsednik IKAR, dr. Rudolf Campell, je kot iznajdljiv ljudski zdravnik uvedel novo, še danes uporabno metodo za repozicijo ramenskega izpaha in pred več kot osemdesetimi leti v koči na ledeniku Diavolezza rešil življenje nedonošenčka. S sodelavci iz zdravniške komisije IKAR je odlično poskrbel za dobro prvo in medicinsko pomoč v gorah. Nastale so nove doktrine in bile izpopolnjene doktrine o nevarnosti visenja na vrvi, podhladitvi, izčrpanosti, višinski bolezni, realnejši predstavi

o možnostih preživetja v plazju, metode za oživljanje podhlajenih, Hiblerjev toplotni omot in najrazličnejši medicinski pripomočki. Član, zdravnik in sedanjí podpredsednik IKAR, dr. Gerhard Flora, s kolegi s Kirurške univerzitetne klinike Innsbruck že od leta 1971 prireja mednarodne simpozije zdravnikov GRS v Innsbrucku, s katerih so na voljo tudi zborniki referatov.

Delegatske skupščine in specialne prireditve IKAR so priložnost za organizatorje srečanj, zlasti za neposredne izvajalce strokovnih prireditev, inštruktorje in širši krog reševalcev. Slednji s predstavitvijo reševanja pokažejo svoje znanje, pripravljenost, način dela, krajevne posebnosti in tudi novosti, ki so s tem na ogled najbolj poklicanim strokovnjakom od vsepovsod, njihovi takojšnji presoji, hvali in kritiki oziroma komentarjem. Odtod tudi praksa IKAR, da letne skupščine prireja v različnih v državah članicah, kar potrjuje tudi kratek pregled dosedanjih srečanj:

1948, Srečanje gorskih reševalnih služb alpskih dežel, Wilder Kaiser, Oberurgul; 1950, predstavitev opreme, Bled; Garmisch-Partenkirchen, München; 1951, tečaj SAC, Urnerboden; 1952, predstavitev opreme, Brixen; 1953, tečaj SAC, Kleine Scheidegg; 1954, ustanovitev Mednarodne družbe za travmatologijo smučanja in medicine zimskih športov (SITEMSH), Chamberry; 1955, ustanovna skupščina IKAR, Bozen; 1956, Pontresina; 1957, Baden pri Zürichu; 1958, Olten; 1969, Marinelli Hütte; 1960, Garmisch-Partenkirchen; 1961, Thun; 1962, Erjavčeva koča, Vršič; 1963, Torino; 1964, Chamonix; 1965, Davos; 1966, Bad Ragaz; 1967, Pontresina; 1968, Rifugio Monzino; 1969, Luzern; 1970, Kleine Scheidegg; 1971, Bled; 1972, Chamonix; 1973, Innsbruck; 1974, Stary Smokovec; 1975, Aosta; 1976, Ausserberg; 1977, Chamonix; 1978, Grindelwald; 1979, Meran; 1980, Berchtesgaden; 1981, Bovec; 1982, Banff (Kanada); 1983, Rudolfshütte; 1984, Malbun; 1985, Flaam (Norveška); 1986, Lecco; 1987, Megčve; 1988, Gunten; 1989, Garmisch-Partenkirchen; 1990, Naturns; 1991, Jaca (Španija); 1982, Windischgarsten; 1993, Kranjska Gora; 1994, Aotrans; 1995, Geiranger (Norveška); 1996, Karpacz (Poljska); 1997, St. Vincent (Aosta); 1998, Oberurgul.

IKAR in GRS v Jugoslaviji

Organizacijsko sodelovanje z IKAR

Ko je GRS pri PZS postala ustanovni član IKAR, je bilo za njo že več kot šestdeset let reševalnega dela, saj so slovenski gorski vodniki že pred ustanovitvijo GRS 16. junija 1912 v Kranjski Gori samostojno in od sredine devetdesetih let kot reševalci DÖAV iskali in reševali v naših gorah. GRS je od leta 1933 prek dr. Bogdana Breclja imela stike z avstrijsko in nemško gorsko reševalno službo in uporabljala enako opremo in postopke kot naši severni sosedje. Na generalni skupščini UIAA v Münchnu leta 1939 so GRS za uspešno delo izrekli pohvalo. V IKAR je vstopila kot enakovreden partner.

Do osamosvojitve Slovenije leta 1991 so delegati GRS pri PZS v IKAR zastopali GRS BiH, Črne Gore, Hrvaške, Makedonije, Srbije in Slovenije. Vodje delegacije so bili: dr. Miha Potočnik do 1965, Bine Vengust do 1983, Danilo Škrbinek do 1998. Od leta 1998 vodi delegacijo Dušan Polajnar. Delegati v komisijah IKAR so bili člani Komisije za GRS (KGRS), zadolženi za urgentno medicino, letalsko reševanje, reševanje iz plazov ter za vzgojo in reševalno tehniko. Številnih specializiranih srečanj so se občasno udeleževali inštruktorji GRS in drugi strokovnjaki.

Prvi stik z IKAR je GRS pri PZS vzpostavila leta 1950, ko je profesor Wastl Mariner med zasedanjem generalne

skupščine UIAA na Bledu predstavil nove naprave in postopke za reševanje.

Kot predstavniku Jugoslavije je GRS organizirala letno skupščino IKAR na Vršiču (1962), Bledu (1971), v Bovcu (1981), sejo podkomisije za reševanje iz plazov na Voglu (1965), mednarodno konferenco o nesrečah v plazovih na Bledu (1971) ter predstavitev gorske reševalne službe Bosne in Hercegovine na Jahorini (1966).

Po osamosvojitvi Slovenije je GRS pri PZS pripravila letno skupščino IKAR v Kranjski Gori (1993).

Koristnost našega članstva v IKAR

Ko se je letos pripravljala slovesnost ob 50-letnici IKAR (šteje srečanje leta 1948 in ne ustanovna skupščina 1955), se je pri nas in po svetu marsikdo vprašal, kakšne so koristi tega sodelovanja, kaj smo dobili, kaj dali?

Slovenija je majhna dežela. V primerjavi z razmerami drugod je nesreč pri nas malo. Že zaradi tega je koristno članstvo v mednarodni organizaciji, ki ima obsežnejše zaledje in izkušnje. Ocene in analize temeljijo na neprimerno večjem številu in pestrejšem izboru ter raznolikosti podatkov, saj se marsikje dogajajo nesreče, kakršnih pri nas zaradi značaja naših gora ni, prizadenejo pa lahko tudi naše gornike, kadar obiskujejo tuje gore. Vse to je pomembno tudi s statističnega, izkustvenega in preventivnega vidika.

Možne so obsežnejše primerjave vzrokov nesreč, analiz in varnostnih ukrepov, večja je možnost neposredne izmenjave mnenj in za razpravo, bodisi na skupščinah IKAR, sejah komisij bodisi po potrebi in izbiri tudi v osebnih ali pismenih stikih. IKAR in njen celoten aparat omogočata enakovredno sodelovanje vseh; vsak da, kar ve in zna, in tako tudi sprejema; od razmer in poteka dogodkov je odvisno, kako, kam in kdaj se med sodelujočimi selijo znanje in izkušnje.

Iz uvodnega dela se vidi, da je vodstvo IKAR hitro ugotovilo, da posameznik, zlasti amater, praviloma ne more obvladati vseh dejavnosti, s katerimi imajo opravka reševalne službe, in zato organiziralo delo v komisijah. Zgledu so sledile tudi nekatere druge članice. V sedemdesetih letih je uvedla podkomisije tudi GRS pri PZS.

Za IKAR sta skoraj ves čas njenega obstoja značilna in pohvalna podjetnost in hitro udejanjanje sklepov. Pobude dajejo posamezne članice ali pa več članic hkrati, ki jih potem kot svoje tudi sprejmejo in uresničujejo.

Enega takih predlogov, ki zadeva brezplačno reševanje, je leta 1955 in ponovno 1967 dala naša GRS v Pontresini. Sledili so dvostranski dogovori z Avstrijo, Italijo, južno Tirolsko in Nemčijo.

Podobno je bilo leta 1969 z aktom o preletu meje med reševanjem s helikopterjem. Za zgled in pomoč je bila reševalna akcija avstrijskega helikopterja po nesreči alpinista pri bivaku v Veliki Dnini v Martuljški skupini Julijskih Alp.

Zelo živahno je tudi sodelovanje na ravni stikov med sosednjimi državami, članicami IKAR, ki so praktično neomejeni. To velja tudi za stike na območju treh dežel: Furlanije – Julijske krajine, Koroške in Slovenije, kjer niso izključene niti občasne skupne akcije. Navadno so to različni teeaji, posveti in zbori gorskih reševalcev. Sodelovanje na reševalnih tečajih obmejnih postaj je

postalo že pravilo, pogosti so še stiki z južno Tirolsko, Bavarsko in Slovaško.

Sklep

Po zaslugi IKAR že nekaj let sodelujejo celo Služba za sneg in plazove Hidrometeorološkega zavoda republike Slovenije (SSP - HMZ), Lawinenwarndienst der Kärntner Landesregierung (LWD - KLR) in Servizio Valanghe Udine (SVU).

IKAR je veliko pripomogla, da je reševalcem na voljo najboljša oprema in imela odločilno vlogo pri uvajanju znaka kakovosti UIAA za alpinistično opremo. Uspešno je pritegnila industrijo in obrtnike, katerih izdelki omogočajo, da danes vsaka gorska reševalna služba lahko nabavi preizkušeno, kakovostno in enotno opremo, ki jo – glede na enotno tehniko reševanja in doktrine - lahko kjerkoli enako uspešno in učinkovito uporabljajo reševalci dežel IKAR, ne glede na to, odkod so in celo, če moštvo v taki akciji ne govori istega jezika. To pride še posebej do veljave med strokovnimi srečanji – na tečajih, vajah, seminarjih in neposredno na terenu v gorah. Ni slučaj, da so naši reševalci na poteh in v stenah v tujih gorah naleteli na ponesrečence in jim pomagali.

Brez IKAR naša GRS gotovo ne bi že konec leta 1967 uvedla reševanja s helikopterjem in tudi prvega, zelo uspešnega letalskega reševanja po nesreči v snežnem plazu pod Mojstrovko 24. marca 1968 bi zagotovo ne bilo. Tudi ves poznejši razvoj in napredek letalskega reševanja v Sloveniji je povezan z IKAR. Na mednarodnih strokovnih srečanjih posadk, zdravnikov in reševalcev letalcev se vsako leto zbere veliko strokovnjakov in praktikov, ki sproti obravnavajo vse novosti in jih večinoma lahko tudi preizkusijo.

Za urgentno medicino in prvo pomoč je zelo pomemben že omenjeni mednarodni kongres zdravnikov gorskih reševalcev. Na srečanjih pogosto z referati in izkušnjami sodelujejo zdravniki in laiki naše GRS.

Za vsestranski razvoj varstva pred snežnimi plazovi je bilo zelo koristno sodelovanje s FIVE kot izredno članico in pobudnico za razvoj pripomočkov za iskanje zasutih v plazu. Z njo je delal dr. France Avčin s sodelavci pri razvoju prototipa slovenske lavinske žolne. Na simpozijih tega sklada v Davosu, januarja 1963 in v Suldnu maja 1975, so se šolali tudi naši kadri. Bistveno je pripomogla k pripravi šestjezičnega slovarja o snegu in plazovih, ki je nastal na pobudo GRS. GRS je edina med članicami IKAR izdala slovar v knjižni obliki in z razlagami gesel.

IKAR je kadre svojih članic usmerjala tudi na tečaje o snegu, plazovih in reševanju iz njih. Dolga desetletja so jih vodili strokovnjaki Inštituta za raziskavo snega in plazov v Davosu. Udeležila se jih je tudi vrsta inštruktorjev naše GRS.

V IKAR ali z njeno pomočjo se je reševalo še marsikaj. Izčrpno in natančno bi delo IKAR lahko opisali samo v zajetni knjigi.

Literatura

1. Domadenik, Milan, 1982. Iz dela podkomisije za letalsko reševanje – reševanje v gorah s pomočjo helikopterja, ZBORNİK Gorska reševalna služba pri Planinski zvezi Slovenije, 1912–1982, 193–202.
2. Šegula, Pavle, 1982. Sodelovanje GRS z Mednarodno komisijo za reševanje v gorah, ZBORNİK Gorska reševalna služba pri Planinski zvezi Slovenije, 1912–1982, 208–217.
3. Šegula, Pavle, 1987. Novosti iz IKAR. ZBORNİK Gorska reševalna služba pri Planinski Zvezi Slovenije 75 let, 55-56.
4. Zapisnik IKAR, 1948, 1955.